

Sygn. akt: I C 1859/20 upr

WYROK ZAOCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lutego 2021 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	Asesor sądowy Agnieszka Szufarska

po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 2021 r. w Toruniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Spółka Akcyjna w W.

przeciwko S. M.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego S. M. na rzecz powoda (...) Spółka Akcyjna w W. 1 776,11 zł (tysiąc siedemset siedemdziesiąt sześć złotych jednaście groszy) z umownymi odsetkami za opóźnienie w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie liczonymi od kwoty 1 762,29 zł (tysiąc siedemset sześćdziesiąt dwa złote dwadzieścia dziewięć groszy) od 2 czerwca 2020 r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałej części,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 647,86 zł (sześćset czterdzieści siedem złotych osiemdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia tytułem zwrotu kosztów procesu,

IV. nadaje wyrokowi w pkt 1 rygor natychmiastowej wykonalności.

Sygn. akt I C 1859/20 upr

UZASADNIENIE

na podstawie art. 329 § 1 kpc pisemne uzasadnienie wyroku sporządzono w zakresie wynikającym z wniosku o doręczenie wyroku z uzasadnieniem - części dotyczącej oddalonego powództwa

Powód (...) S.A. w W. wniósł pozew przeciwko S. M. o zasądzenie kwoty 3 061,45 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości maksymalnych odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 2 czerwca 2020 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powód wskazał, że 10 sierpnia 2017 r. zawarł z pozwanym umowę pożyczki, na podstawie której pozwany otrzymał kwotę 3 180 zł. Był zobowiązany do zwrotu wraz z odsetkami umownymi 5 356,69 zł, płatnej w 60 tygodniowych ratach w wysokości szczegółowo wskazanej w harmonogramie spłaty pożyczki. W związku z nieterminową spłatą pożyczki, powód naliczył zgodnie z postanowieniami umowy odsetki od zadłużenia przeterminowanego za okres od 14 sierpnia 2017 r. do 1 czerwca 2020 r. w łącznej kwocie 796,81 zł. Stopa odsetek była

równa wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie. Termin spłaty pożyczki upłynął bezskutecznie 8 października 2018 r. Na żadaną kwotę, po uwzględnieniu dokonanych wpłat oraz potrąceniu kosztów składa się kwota 3 047,63 zł należności głównej oraz kwota 13,82 zł odsetek za opóźnienie od przeterminowanego zadłużenia.

Pozwany S. M. nie zajął stanowiska w sprawie, nie wniósł odpowiedzi na pozew, ani nie wniósł o przeprowadzenie rozprawy pod jego nieobecność.

Powód wywodził, że wysokość prowizji mieści się w limicie określonym w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, stanowi wynagrodzenie za dokonanie czynności prawnej, pełni funkcję opłaty za ryzyko kredytowe związane z udzieleniem pożyczki. Naliczone koszty mieściły się w limicie określonym w wyżej wymienionym przepisie. Niedopuszczalne jest badanie abuzywności postanowień umownych w tym zakresie, skoro sam ustawodawca określił maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

S. M. w dniu 10 sierpnia 2017 r. zaciągnął u powoda (...) S. A. w W. pożyczkę gotówkową w kwocie 5 5056,20 zł. Kwota pożyczki wynosiła 3 000 zł, odsetki umowne wynosiły 300,49 zł, pożyczka była oprocentowana wg stałej stopy procentowej w wysokości 10% w skali roku i nie przekraczała wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie. Dodatkowo pożyczkobiorca został obciążony następującymi kosztami: opłata przygotowawcza 40 zł, prowizja 1 285,34 zł. Dodatkowo kosztem pożyczki była kwota 550,86 zł za tzw. (...). Koszty okołodsetkowe zostały rozdzielone proporcjonalnie do liczby rat pożyczki i miały być uiszczane częściowo przy każdej racie razem z odsetkami umownymi. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosiła 166,10%. Całkowita kwota do zapłaty wynosiła 5 356,69 zł. Pożyczka miała być spłacona w 60 tygodniowych ratach po 89,28 zł, zgodnie z harmonogramem spłat, przy czym ostatnia rata wynosiła 89,17 zł.

Umowa, zawarta z konsumentem, została sporządzona na z góry przygotowanym formularzu.

W umowie stwierdzono, że prowizja za udzielenie pożyczki jest pobierana z tytułu udzielenia pożyczki, a opłata przygotowawcza jest pobierana przez pożyczkodawcę z tytułu czynności zawarcia umowy (ust. 19 umowy).

(dowód: umowa pożyczki z dnia 10 sierpnia 2017 r. k.1618v.v.; wniosek o pożyczkę k. 19-20, historia spłat k. 8-10; historia spłat z departamentu windyacji k. 11 akt)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Sąd, zgodnie z treścią art. 339 § 2 kpc, przyjął za prawdziwe twierdzenia powoda o faktach zawarte w pozwie i pismach procesowych.

Przyjmując za prawdziwe zawarte w pozwie twierdzenia o faktach, sąd obowiązany był ocenić z urzędu treść postanowień umowy pożyczki z perspektywy art. 385¹ § 1 kc, zgodnie z ugruntowaną linią orzecniczą Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako: (...)), bez względu na okoliczność, że wyrok w sprawie był zaoczny (tak: wyr. (...) w sprawie C-495/19 Kancelaria (...) S.A. z siedzibą w K. przeciwko RN).

Zgodnie z art. 720 §1 kc przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Stosownie do art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny

Przepis ten stanowi implementację dyrektywy 93/13/EWG (dalej jako: dyrektywa) i pozostaje w ścisłym związku z przepisami dyrektywy. Stosowanie przywołanego przepisu wymaga zastosowania wykładni pronunijnej, zgodnej z celem i funkcją dyrektywy oraz z uwzględnieniem dorobku orzeczniczego (...). W preambule powyższej dyrektywy wyraźnie wskazano, że Państwa Członkowskie powinny zapewnić, aby nieuczciwe warunki nie były zamieszczane w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami oraz, jeżeli jednak takie warunki zostają w nich zawarte, aby nie były one wiążące dla konsumenta, oraz zagwarantować, żeby umowa obowiązywała strony zgodnie z zawartymi w niej postanowieniami, pod warunkiem że po wyłączeniu z umowy nieuczciwych warunków może ona nadal obowiązywać.

Zgodnie z treścią art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy:

1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.
2. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Fakt, że niektóre aspekty warunku lub jeden szczególny warunek były negocjowane indywidualnie, nie wyłącza stosowania niniejszego artykułu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

Jeśli sprzedawca lub dostawca twierdzi, że standardowe warunki umowne zostały wynegocjowane indywidualnie, ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na nim.

Natomiast art. 6 ust. 1 dyrektywy stanowi, że Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

Zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 dyrektywy zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami.

Dokonując wykładni powyższego przepisu (...) w tezie 52 uzasadnienia wyroku dnia 4 czerwca 2020 r. w sprawie C-495/19 Kancelaria (...) S.A. z siedzibą w K. przeciwko RN wydanego na skutek pytania prejudycjalnego Sądu Okręgowego w Poznaniu, w podobnej sytuacji procesowej wskazał, że: „Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że - w sytuacji gdy sąd orzeka w drodze wyroku zaocznego w związku z niestawiennictwem konsumenta na rozprawie, na którą został wezwany - stoi on na przeszkodzie takiej wykładni przepisu krajowego, która uniemożliwia sądowi rozpoznającemu powództwo wniesione przez przedsiębiorcę przeciwko temu konsumentowi wchodzące w zakres stosowania tej dyrektywy, przeprowadzenie środków dowodowych niezbędnych do dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swe roszczenie, w wypadku gdy sąd ten poweźmie wątpliwości co do nieuczciwości tych warunków w rozumieniu omawianej dyrektywy” .

Mając na uwadze powyższe, w świetle aktualnego orzecznictwa (...), obowiązkiem Sądu było zbadanie z urzędu warunków umowy, zawartej pomiędzy przedsiębiorcą, a konsumentem celem ustalenia, czy jej postanowienia miały charakter niedozwolony.

W aktualnym stanie prawnym wydanie wyroku zaocznego możliwe jest na posiedzeniu niejawnym, w sytuacji gdy pozwany nie złożył odpowiedzi na pozew (art. 339 § 1 kpc). W toku postępowania kwestia prawidłowości naliczania

pozaodsetkowych kosztów udzielonej pożyczki została z powodem przedyskutowana, sąd w drodze stosownych zarządzeń, zasygnalizował konieczność badania tej kwestii.

Oceniając zawartą przez strony umowy, a zwłaszcza zapisy traktujące o zobowiązaniu do zapłaty prowizji, Sąd Rejonowy miał na uwadze przywołane wyżej przepisy art. 385¹ kc, dyrektywy, orzecznictwo (...) oraz sądów powszechnych w tym Sądu Okręgowego w Toruniu, z którego wynika, że koszty pozaodsetkowe kredytu konsumenckiego powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w rzeczywiście ponoszonych przez pożyczkodawcę kosztach. Ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na pożyczkodawcy. W przypadku, gdy ekwiwalentność prowizji nie zostanie wykazana, uznać należy, że postanowienia jej dotyczące stanowią klauzulę niedozwoloną, jako nieuzgodnione indywidualnie i kształtujące prawa oraz obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interes (art. 385¹ kc). Zarazem mogą zostać uznane za zmierzające do obejścia prawa – przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych.

Powód argumentował, że naliczone przez niego koszty udzielonej pożyczki nie przekraczały limitu ustanowionego przez art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim. Ponadto w piśmie procesowym argumentował, że wysokość prowizji była związana z kosztami prowadzenia działalności gospodarczej i ryzykiem braku spłaty udzielonej pożyczki.

Oceniając argumentację powoda wypada zauważyć, że w wyroku (...) z dnia 3 września 2020 r. w sprawach połączonych C-84/19 i in. (...) S.A. przeciwko QJ i BW, Trybunał odniósł się do relacji między art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim a dyrektywą i postanowieniami kodeksu cywilnego. Trybunał podkreślił, że przepis krajowy, taki jak art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, nie wydaje się sam w sobie określać praw i obowiązków stron umowy, lecz poprzestaje na ograniczeniu ich swobody ustalenia pozaodsetkowych kosztów kredytu powyżej pewnego poziomu i w żaden sposób nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy sprawdził, czy takie ustalenie ma ewentualnie nieuczciwy charakter poniżej określonego prawnie pułapu (tezy 58-63). Ponadto, Trybunał podkreślił, że zapłata prowizji nie stanowi jednego z głównych świadczeń stron umowy pożyczki, w rozumieniu art. 4 ust.2 dyrektywy. Wysokość tego świadczenia podlega zatem ocenie z perspektywy art. 385¹ k.c. i może zostać uznana za niewiązącą, nie wpływa jednak na ważność całej umowy pożyczki (tezy 64 -69). Oceniając podobnie jak w sprawie niniejszej postanowienia umowne dot. prowizji i opłaty przygotowawczej, Trybunał podkreślił, że przedsiębiorca nie jest zobowiązany do wyszczególnienia charakteru każdej usługi świadczonej w zamian za koszty, które obciążają konsumenta na podstawie postanowień umowy, takie jak 'prowizja' czy 'opłata przygotowawcza'. Niemniej jednak, aby spełnić wymóg przejrzystości, musi zaistnieć sytuacja, w której charakter faktycznie świadczonych usług da się w sposób racjonalny zrozumieć lub wywieść z całej umowy. Ponadto konsument musi być w stanie sprawdzić, czy te różne koszty lub usługi, za które stanowią one zapłatę, nie nakładają się na siebie (wyrok z dnia 3 października 2019 r., K. i CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, pkt 43). Stwierdził, że, jeśli chodzi o koszty zatytułowane 'opłata przygotowawcza' i 'prowizja', pozwany konsument QJ mógł zasadnie sobie zadać pytanie zarówno co do świadczeń, z tytułu których należały się te opłaty, jak i ewentualnego nakładania się ich na siebie. Po pierwsze bowiem, umowa zawierała dwie klauzule przewidujące koszty administracyjne, zatytułowane odpowiednio 'opłata przygotowawcza' i 'prowizja', które obie sugerują, że chodzi o kwoty podlegające zapłacie za udzielenie kredytu.

W przekonaniu sądu powództwo w zakresie dotyczącym nałożonego na konsumenta obowiązku uiszczenia prowizji w kwocie 1 285,34 zł nie zasługiwało na uwzględnienie. Postanowienie umowne przewidujące obowiązek zapłaty prowizji w takiej wysokości, w świetle pozostałych postanowień umownych dot. okołoodsetkowych kosztów udzielonej pożyczki, winno zostać z umowy wyeliminowane w całości.

W zawartej między stronami umowie nie wyjaśniono dokładnie za co konkretnie powód naliczył prowizję, a za co naliczył opłatę przygotowawczą, jak również w jaki sposób określono wysokość powyższych kosztów. W ust. 19 umowy, w kontekście postanowień umowy dotyczących przedterminowej spłaty pożyczki, wskazano jedynie, że opłata przygotowawcza pobierana jest z tytułu czynności zawarcia umowy, a prowizja za udzielenie pożyczki jest pobierana z tytułu udzielenia pożyczki. Prowizja w kwocie 1 285,34 zł została naliczona za to samo, za co należały się powódce odsetki umowne od udzielonej pożyczki (300, 49 zł). Należało przyjąć, że zakwestionowane

postanowienie umowne nie było również indywidualnie negocjowane i przyjęte na z góry przygotowanym przez przedsiębiorcę wzorze. Prowizja była jedną z wielu opłat administracyjnych nałożonych na konsumenta (obok opłaty przygotowawczej, opłaty za dodatkowe usługi (...) plan spłat). Umowa została zawarta na z góry ustalonym wzorze, nie określono żadnych kryteriów ustalenia tak wygórowanej prowizji. Wzajemna relacja opłat dodatkowych, i ich charakter mogły być dla konsumenta mylące co do skutków ekonomicznych, co wyraźnie podkreślił Trybunał w przywołanym orzeczeniu z 20 września 2020 r. (tezy 77 i 78). Przypomnieć wypada, że umowa nie została zawarta na zbyt długi okres (60 tygodni), a zatem wynagrodzenie związane z korzystaniem z cudzego kapitału w żadnym stopniu nie uzasadniało tak wygórowanej prowizji. Tym samym, niezależnie od oceny zgodności tego postanowienia umownego z ustawą o kredycie konsumenckim, należało uznać, że prowizja była oderwana od faktycznych kosztów poniesionych przez pożyczkodawcę, stanowiąc dodatkowe, nieekwiwalentne wynagrodzenie za korzystanie przez pozwanego z pożyczonego kapitału.

Reasumując, w przekonaniu sądu, obciążenie pożyczkobiorcy prowizją w kwocie 1 285,34 zł, wobec krótkiego czasu trwania umowy i pozostałych kosztów pożyczki, prowadziła do obejścia przepisów regulujących instytucję odsetek maksymalnych, a tym samym było sprzeczne z prawem i dobrymi obyczajami. Oceny tej nie niwelowały późniejsze wyjaśnienia powoda. Limit pozaodsetkowych kosztów kredytu ustanowiony w art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu art. 385¹ kc (wyrok (...) z dnia 3 września 2020 r. w sprawach połączonych C-84/19 i in. (...) S.A. przeciwko QJ i BW). Brak było również podstaw do ingerowania w treść rzeczzonego postanowienia umownego, w szczególności obniżenia prowizji do akceptowalnego pułapu, ze względu na konieczność realizacji zasady efektywności prawa unijnego. Powyższe postanowienie umowne należało wyeliminować z umowy w całości, uznając, że nie jest ono wiążące dla konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc.

Po wyeliminowaniu niedozwolonego postanowienia umownego, dotyczącego opłaty prowizyjnej w całości, powództwo należało uznać za zasadne co do kwoty 1 776,11 zł, o czym orzeczono na podstawie art. 720 § 1 kc.

Żądanie zasądzenia prowizji (1 285,34 zł) podlegało natomiast oddaleniu, o czym orzeczono w pkt II wyroku zaocznego po zastosowaniu art. 385¹ § 1 kc.

O kosztach procesu w punkcie III sentencji orzeczono, na podstawie art. 100 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc i art. 99 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Powódka wygrała sprawę w 58 %, na koszty procesu powódki składała się: opłata sądowa od pozwu 200 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł i koszty zastępstwa procesowego radcy prawnego w wysokości 900 zł. Finalnie należał jej się zatem od pozwanego zwrot kwoty 647,86 zł, bowiem pozwany nie poniósł żadnych kosztów procesu.